

www.capv.cz

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

ISBN: 978-80-7494-475-8

9 788074 944758

Sborník anotací příspěvků výroční
konference ČAPV

Pedagogický výzkum, školní praxe a výzvy demokracie

Liberec 11. - 13. 9. 2019

**Sborník anotací příspěvků výroční konference
ČAPV
*Pedagogický výzkum, školní praxe a výzvy
demokracie***

Pořádající instituce:

Technická univerzita v Liberci

Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická

Katedra pedagogiky a psychologie

11. - 13. září 2019

Liberec

2019

Sborník je publikován s podporou České asociace pedagogického výzkumu a Rady vědeckých společností

OBSAH

Téma konference	4
Přehled sekcí konference	5 - 12
Abstrakta příspěvků a posterů	13 - 245
Seznam autorů.....	246 - 250

Hlavním tématem konference je: **Pedagogický výzkum, školní praxe a výzvy demokracie**

V roce 2019 si Česká veřejnost připomene 30. výročí od zásadní politické a společenské změny, která přinesla demokratizační procesní výchovy a vzdělávání nejen v České republice, ale vedla k přestrukturování pohledu na oblast výchovy a vzdělávání jako procesu a evropské vzdělávací diskuse. Konference ČAPV chce jednak reflektovat demokratizační změny ve školství, které v uplynulých 30 letech byly v ČR prosazeny, přijaty či naopak nenašly odbornou či širší společenskou podporu a zůstaly nevyšlyšeny. Dále se pozomost výroční konference ČAPV chce zaměřit na pedagogickou reflexi a analýzu vztahů mezi pedagogickou vědou, řízením a životem školy a otázkami demokratizace a otevřeného uspořádání (školního) společnosti v obecně pedagogických, didaktických, historických, psychologických či sociologických rovinách.

Obecnější reflexe ukazuje, že demokracie je velmi křehkou formou veřejného života a je zásadní právě i pro otázky vzdělávání a výchovy. Demokracie a výchova je tématem o tom, jak oblast vzdělávání a školství spravujeme a řídíme, ale i jak vyvíjíme, k čemu a pro jaké hodnoty vzděláváme a vychováváme, jak a kdo si stanovuje cíle, jak planujeme a organizujeme život v sociálních skupině dětí, mladistvých i dospělých (nejen ve školní třídě), jak konstruujeme naši komunikaci a jaké vztahy mezi akťery podporujeme. Demokracie je výzvou, na níž musí každá sociální skupina vždy znovu a aktuálně odpovídat. Demokracie je v tomto ohledu hodnotou, která ohraničuje a vede naše pedagogické uvažování a jednání; je konceptem života společnosti, který je založen na otevřenosti, pluralitě, participaci, podpoře. V tomto ohledu je koncept demokratizace školního života důležitým aspektem pedagogického výzkumu. O to více v období, které mohé hlasy označují za typické právě „ohrožením demokracie“ a vyzývají akťery, aby na tuto situaci hledali odpovědi, pokud „stabilita a vitalita“ demokracie nemá být nebezpečně oslabena.

Dominik Dvořák, Jan Vyhnálek, Jana Straková, Jana Straková, Vít Štrastný: Kvalitativní longitudinální přístup ve výzkumu přechodu žáků do středního odborného vzdělávání

Veronika Gígalová, Hana Bartoňková: Diagnostika rozvojového potenciálu manažerů

Helena Hejlová, Jaroslav Pěnčíka: Specifika dotazování žáků 1. stupně ZŠ na klima třídy

Hlona Kočvarová: Počítačem asistovaná analýza textu jako součást kvantitativního výzkumu v pedagogice

Jiří Mareš: Dva roky zkušenosti s hodnocením nejlepších výstupů pedagogického výzkumu v ČR

Patricia Martinková, Eva Potužníková, Adéla Drabímová: Změny v kompetencích k učení dle typu školy: Využití propensity score matching a analýzy odlišného fungování položek

Eva Potužníková: Možnosti a meze hodnocení kvality škol pomocí modelů přidane hodnoty

Eva Skalová, Dominik Dvořák: Jak měřit docházku a absenťství v českých školách

Petr Soukup: Mnoho povyku pro neparаметrické testy?

Petr Soukup: Cronbachovo alfa nebo McDonaldovo omega?

Petr Soukup, Hlona Kočvarová: Jak velký soubor je třeba pro seriózní analýzu kontingenčních tabulek? (O „slabosti“ chi-kvadrat testu)

František Tůma, Jana Obrovská: Přísliby a výzvy výzkumu diverzity v pregraduální přípravě učitelů pomocí etnografie více míst

Vlk, A., Drbohlav, J., Fliegl, T., Hulík, V., Stiburek, S., & Švec, V. (2017). Studijní neúspěšnost na vysokých školách: teoretická východiska, empirické poznatky a doporučení. Praha: Sociologické nakladatelství.

Zimbardo, P., & Boyd, J. (2008). The time paradox: The new psychology of time that will change your life. New York: Simon and Schuster.

Milena Lipnická, Július Lomenčík

Název příspěvku v ČJ

Kurikulum jazykové a literární gramotnosti v bakalářském studiu předškolní a elementární pedagogiky (Language and literary literacy curriculum in bachelor study of pre-school and elementary pedagogy)

Klíčová slova v ČJ

Kurikulum, jazyková a literární gramotnost, předškolní a elementární pedagogika

Klíčová slova v AJ

Curriculum, linguistic and literary literacy, pre-school and elementary pedagogy

Cíle v ČJ

Záměrem předkládaného příspěvku je informovat o výsledcích projektu KEGA č. 013UMB-4/2017 - Tvorba kurikulu v oblasti jazykové a literární gramotnosti v nově akreditovaném bakalářském studiu. Znamená to informovat o jedné vysokoškolské učebnici a dvou cvičebnicích na podkladě procesu jejich tvorby, výsledků výzkumného šetření a obsahového interdisciplinárního přístupu. Učebnice a cvičebnice jsou zaměřené na rozvoj didaktických kompetencí studentů – budoucích učitelů mateřských škol a vychovatelů v školských klubech dětí ve vzdělávací oblasti Jazyk a komunikace v předprimárním a primárním vzdělávání.

Teoretická východiska v ČJ

V profesní přípravě studentů studijního oboru Předškolní a elementární pedagogika v bakalářském a magisterském studiu rozvíjíme jejich poznatky a způsobilosti v integračním kognitivně-komunikačním a zážitkovém modelu výuky slovenského jazyka a literatury. Za podstatný považujeme provázaný přístup v přípravě učitelů preprimárního a primárního vzdělávání a vychovatelů ve školských klubech dětí, aby byla zachována kontinuita obsahu výuky v mateřské i základní škole. Naši studenti pracují s vysokoškolskou učebnicí „Integrovaná didaktika slovenského jazyka a literatury pro primární vzdělávání“ z roku 2011 od E. Liptákové a kolektivu autorů, s vysokoškolskou učebnicí „Učíme slovenčinu komunikačne a zážitkovo“ od autorů J. Palenčárovej, J. Kesselovej a J. Kupcovej, která byla vydaná v roce 2004, které zdůrazňují komunikační a pragmatickou funkci jazyka a poskytují určitou teoretickou bázi. Počet těchto publikací je ale značně omezený, pro komplexní přípravu budoucích učitelů mateřských škol a vychovatelů školských klubů dětí nepostačující. Tuto mezeru mají ambici vyplnit jedna učebnice a dvě cvičebnice s metodikou. Vytvořené jsou pro rozvoj didaktických kompetencí studentů v oblasti jazykové a literární gramotnosti v souladu s ontogenezí řeči dětí předškolního a mladšího školního věku a

aktuálními vzdělávacími standardy předprimárního a primárního vzdělávání v Slovenské republice.

Metodologie v CJ

Příspěvek v sobě nese odpověď na otázku: jaké má být kurikulum rozvoje didaktických kompetencí budoucích učitelů v oblasti jazykové a literární gramotnosti v bakalářském studiu, co má obsahovat a proč? Odpovědi poskytne obsahová analýza učebnice a cvičebnic v deseti obsahových kategoriích interdisciplinárně vymezených týmem odborníků v oblasti jazykovědy, pedagogiky, psychologie, diagnostiky, literatury i didaktiky s kauzálními zdůvodněními.

Závěry v CJ

Učebnice a dvě cvičebnice jako hlavní výstupy v projektu budou přínosné, jednak pro úspěšné ukončení projektu, ale hlavně budou sloužit studentům a učitelům v předškolní a elementární pedagogice. Jsou zvláště strukturované v textových částech. Obsahově jsou přízpůsobeny studentům z hlediska jejich zkušenosti i požadavkům vysokoškolské výučby v oblasti jazykové a literární gramotnosti v povinných a povinně výběrových předměti. Jejich tvorba byla podpořena výzkumem i výměnou zkušeností odborníků na sympoziu, semináři a workshopu.

Spolupříspěvků v AJ

Textbooks and two exercise books as the main outputs of the project will be beneficial both for the successful completion of the project, but mainly for students and teachers in pre-school and elementary pedagogy. They are especially structured in text parts. In terms of content, they are adapted to the students' experience and the requirements of compulsory teaching in the field of linguistic and literary literacy in compulsory and university subjects. Their work was supported by research and exchange of experts' experiences at the symposium, seminar and workshops.

Bibliografie

Lipnická, M. (2018). Metodické námety na rozvoj jazykových způsobnosti dětí v hovorové řeči. Banská Bystrica: Belianum.

Lipnická, M. a kol. (2018). Jazyková a literární gramotnost dětí v kontexte rozvoje didaktických kompetencí budoucích učitelů. Banská Bystrica: Belianum.

Lipnická, M. a kol. (2019). Jazyková a literární gramotnost v předškolské a elementární pedagogice. Banská Bystrica: Belianum.

Lipíáková, L. A kol. (2011) Integrovaná didaktika slovenského jazyka a literatury pre primárne vzdelávanie. Prešov: Prešovská univerzita.

Palenčárová, J., Kesselová, J., Kupoová, J. (2004) Učíme slovensčinu komunikáčne a zážitkovo. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé leta.

Martin Majčík

Název příspěvku

Typy učitelských reakcí na žákovskou chybu ve výukové komunikaci (Teacher Responses to Pupils' Errors in Pedagogical Communication)

Klíčová slova v CJ

Výuková komunikace, žákovská chyba, reakce na chybu, zpětná vazba, řešení

Klíčová slova v AJ

Pedagogical communication, pupils' error, response to error, feedback, deals

errors

Cíle v CJ

Chyby v žákovských odpovědích jsou důležitou součástí výukové komunikace, protože jejich výskyt ovlivňuje interakci mezi učitelem a žáky. Chyba se ohledu stává často obsahem samotné komunikace, protože právě učitel je ten, kdo má die Seifrieda a Wuttkeové (2010) důležitou roli v procesu učení žáků. Cílem výzkumného šetření je tedy identifikovat způsoby, kterými učitel reaguje na žákovské odpovědi reaguje a dále s ní pracuje. Způsob učitelské reakce má klíčovou roli učitel, protože právě ten ji na základě procesu srovnání s očekávaným výsledkem označuje jako chybnou. Způsob, kterým učitelé ve výzkumu nutně vnitřně vnímají z širšího hlediska, protože prostřednictvím jedné reakce dochází k ovlivňování významu chyby v prostřední školní třídě (Mat Santagata, 2015). Z odborně literatury je patrné, že můžeme vymezit řadu učitelů reakcí jako je například posměch, oprava žáka, poskytnutí možnosti se opravit (Tulis, 2015). Reakci na chybu můžeme definovat jako zpětnou vazbu, protože o poskytnutí informace, která se vztahuje k žákovskému výkonu (Hattie & Timperley, 2007). Aby korektivní zpětná vazba byla pro žákovské učení přínosná, musí obsahovat podrobné vysvětlení správného řešení ve srovnání s chybou (Astin & Dotan, 2018).

Teoretická východiska v CJ

Jako chybnou můžeme označit odpověď, která se odchyluje od stanoveného očekávaného výsledku (Grassinger & Dresel, 2017). Při hodnocení žákovské odpovědi učitelé ve výzkumu nutně vnitřně vnímají z širšího hlediska, protože prostřednictvím jedné reakce dochází k ovlivňování významu chyby v prostřední školní třídě (Mat Santagata, 2015). Z odborně literatury je patrné, že můžeme vymezit řadu učitelů reakcí jako je například posměch, oprava žáka, poskytnutí možnosti se opravit (Tulis, 2015). Reakci na chybu můžeme definovat jako zpětnou vazbu, protože o poskytnutí informace, která se vztahuje k žákovskému výkonu (Hattie & Timperley, 2007). Aby korektivní zpětná vazba byla pro žákovské učení přínosná, musí obsahovat podrobné vysvětlení správného řešení ve srovnání s chybou (Astin & Dotan, 2018).